

Širjenje prostora civilne družbe

Uvod v posvet [Krčenje prostora civilne družbe](#), Gaja Brecelj, Umanotera

Zakaj smo se organizacije odločile narediti ta posvet in zakaj prav zdaj? Zakaj se nam zdi pomembno, da odpremo temo krčenja prostora civilne družbe?

Zato ker po svetu, v Evropi in v Sloveniji opažamo trende, ki omejujejo demokracijo in so škodljive za družbo. In preprosto – ker je naša dolžnost, da na to odreagiramo.

Okoljski in družbeni aktivisti so vse bolj pod udarom, tako v nedemokratskih, kot tudi v demokratičnih državah. Pritiski prihajajo v obliki prevpraševanja legitimnosti civilne družbe, marsikje pa se ne ustrašijo niti fizičnih napadov na aktiviste. V poročilu Global Witness za leto 2016 lahko preberemo, da po svetu vsak teden ubijejo 4 okoljske aktiviste, samo zato ker se borijo za pitno vodo, čist zrak, rodovitno zemljo. Naravni viri so, bolj kot kadarkoli prej, postali predmet brezkompromisnega izkoriščanja in grabljenja multinacionalk, ki pa ga vlade dopuščajo.

Focus v okviru projekta Financiranje za razvoj poročila o številnih primerih pritiskov na civilno družbo: o Mongolskih pastirjih, ki jim rudniki za izkoriščanje različnih naravnih bogastev ogrožajo preživetje, o zatiranju Gruzijevskih vaščanov, ki jim bodo jezovi za hidroelektrarne uničili vasi, o zaprtih aktivistih, ki so si drznili postavljati vprašanja o nedemokratskem režimu Azerbajdžanskega predsednika. Da ne bi mislili, da moramo opisane trende iskati samo v oddaljenih državah; lahko se preselimo bližje, npr. v BiH ali Makedonijo, kjer Slovenija preko t.i. razvojnega sodelovanja podpira rudnike premoga, kljub nasprotovanju lokalnih aktivistov. Guardian skupaj s prej omenjeno Global Witness poročila o že več kot 160 mrtvih okoljskih in družbenih aktivistih v letu 2017.

Pri nas, lahko rečemo ksreči, se to dogaja bolj »olikano« – z grožnjami, tožbami in blatenjem tistih, ki se temu zoperstavijo.

Letos smo okoljske nevladne organizacije to občutile na lastni koži, pa čeprav smo ravnale popolnoma v skladu z zakonsko opredeljenimi pravicami. Ko smo opozorile na nepravilnosti ob sprejemanju t.i. Lex Magna in vlado pravočasno pozvale, naj diskriminatorni zakon umakne z dnevnega reda, nas je minister za gospodarstvo javno označil za ekoteroriste. Ko smo se na ta nedostojni odnos odzvale z javnim pozivom, še do danes nismo prejele jasnega in javnega opravičila s strani predstavnikov vlade. A to je bil samo začetek, saj danes razumemo, da ta oblika napadalnega govora pomeni sindrom delovanja države in razmišljanja tistih, ki bi glede na svoje uradne položaje morali zastopati interese državljanov in interese okolja.

Ob tem se poraja neprijetno spoznanje, da je državni aparat veliko bolj dojemljiv za interese posameznih podjetij kot pa za interese svojih državljanov in celotne družbe ter organizacij, ki te interese zastopajo v (za to predvidenih) postopkih. Pravico in dolžnost nevladnih organizacij, da varujejo javni interes v okoljskih zadevah, so v primeru Magna grobo in neokusno poteptali nosilci moči, pristojne javne institucije pa svoje vloge niso ustrezno opravile.

Priča smo bili sprejemanju obvodne zakonodaje po hitrem postopku brez možnosti razprave, zastraševanju s politiko izvršenih dejstev, izključevanju civilne družbe, izsiljevanju in izvajanju pritiskov pod pretvezo rokov, javni gonji na podlagi skrbno plasiranih neresnic, populizmom in

hujskanju, ustrahovanju, diskreditiranju, brezsravnemu lobiranju predstavnikov vlade za interese tujega zasebnega vlagatelja in gonji proti nevladnim organizacijam, kakršni doslej še nismo bili priča.

Uklanjanje politik in zakonodaje parcialnim interesom nosilcev kapitala in to ravnanje oblasti nas je kot pravno državo in kot demokratično, civilizirano, konstruktivno, dialoško, argumentirano družbo porinilo nekaj desetletij nazaj, kar je zelo zelo nevarno.

Ta odkriti pogrom nad okoljskimi nevladnimi organizacijami je nevaren precedens za prihodnost delovanja celotnega nevladnega sektorja v Sloveniji, ki lahko vodi v nevarne trende, kakršnim smo že priča v nekaterih članicah EU. Ne verjamemo, da je to smer družbenega razvoja, ki jo želimo ubrati v Sloveniji.

Danes bomo slišali, kaj se nam celotni družbi obeta, če se temu ne bomo postavili po robu. Iz prve roke bomo slišali izkušnje iz Madžarske in iz Turčije, kjer so civilno družbo tako rekoč zradirali iz družbenega polja delovanja.

Pred le nekaj meseci je poslanec nemške stranke Merkolove, CDU, v Evropski parlament vložil predlog, po katerem naj bi nevladne organizacije kot pogoj za prejem kakršnih koli sredstev s strani EU, podpisale izjavo, da ne bodo nasprotovale politikam, za katere se zavzema EU. Povedano drugače: organizacija, ki bo opozarjala na okolju in ljudem škodljive politike in mehanizme, bo onemogočena. Ali še drugače: organizacije civilne družbe naj postanejo trobilno oblastniških odločitev, četudi so te škodljive.

Ameriški predsednik Theodore Roosevelt je to dobro razumel, saj je rekel, če ga citiram: »Pozivi, da predsednika ni dovoljeno kritizirati ali da mu je treba stati ob strani ne glede na vse, niso le nedomoljubni, ampak pomenijo tudi moralno izdajo ameriškega ljudstva.«

Ja, naša državljanska dolžnost (in ne le pravica) je, da se zoperstavimo vladnim politikam, ki jih prepoznavamo kot napačne in kot etično sporne.

Zato je današnji posvet Krčenje prostora civilne družbe obenem tudi poziv k skupnim prizadevanjem za širjenje prostora civilne družbe.

Ker močna civilna družba pomeni več demokracije, več solidarnosti, več participacije, več pravičnosti, več moči za šibkejše, več nadzora nad oblastjo in izvajanjem politik, več sodelovanja ter več okoljske in družbene odgovornosti.